

Málefni fatlaðra

- Óskar Páll Óskarsson, lögfræðingur
- Efni: Lagalegur rammi um málefni fatlaðra – Hvar erum við stödd og hvaða breytingar eru fyrirsjáanlegar á lagaumhverfinu?
- Þann 7. júní 2010.

Lög um málefni fatlaðra

- Lög um málefni fatlaðra, nr. 59/1992.
- Lögin eru að stofni til frá 1992. Með síðari breytingum.
- Hröð þróun í réttindabaráttu fatlaðra síðustu fimm árin. Kallar á endurskoðun laganna.
- Reglugerðir svo sem: Reglugerð um búsetu fatlaðra.

Lög um málefni fatlaðra frh.

- Reglugerðir um svæðisráð og svæðisskrifstofur málefna fatlaðra.
- Reglugerð um þjónustu við fötluð börn og fjölskyldur fatlaðra.
- Lögin fjalla fyrst og fremst um þjónustu við fatlað fólk. Sérstæk þjónusta, viðbót.
- Alltaf skal fyrst leita í almenn þjónustuúrræði. Svo sem félagsþjónustu sveitarfélaga og almenna menntakerfið.

Stjórn og skipulag

- Félags- og tryggingamálaráðuneytið fer með yfirstjórn málaflokksins og eftirlit.
- Svæðisskrifstofur sjá um þjónustu á viðkomandi svæði.
- Svæðisráð fer með eftirlits- og umsagnarhlutverk.
- Trúnaðarmaður fatlaðra sér um eftirlit í umboði svæðisráðs.

Stjórn og skipulag frh.

- Sveitarfélög - Hlutverk skv. lögum um mál. fatlaðra.
- Liðveisla (Almenn liðveisla).
- Ferðapjónusta fatlaðra.
- „Reynslusveitarfélögin“.
- Samningar við mörg sveitarfélög um afmarkaða þjónustu við fatlaða.
- Framkvæmdasjóður fatlaðra.
- Greiningar- og ráðgjafarstöð ríkisins, lög nr. 80/2003.
- **Þörf á lagabreytingum:**

Samningur S. þj. um réttindi fatlaðs fólks

- Náðist samkomulag um samning Sameinuðu þjóðanna á árinu 2006. Undirritun Íslands 2007.
- Samn. tekur á öllum þáttum réttinda fatlaðs fólks.
- Nefnd á vegum félags- og tryggingamála-ráðuneytisins, sett á fót 2008.
- Tillögur nefndar um fullgildingu samnings S. þj. liggur fyrir (jan. 2010). Skýrslan á heimasíðu ráðuneytisins.
- Tillaga um ný lög um réttindi fatlaðra þar sem helstu efnisatriði samningsins koma fram.
- Hvaða sérlögum landsins þarf að breyta?

Notendastýrð þjónusta

- Útfært sem tilraunaverkefni. Gerðir samningar við notendur þjónustunnar.
- Þörf á að lögfesta nýtt þjónustuúrræði. Tryggja úrræðið í sessi.
- Þjónustan byggð að þörfum hins fatlaða einstaklings í stað þess að aðlaga fatlaðan einstakling að þjónustunni sem fyrir er.
- Notandi kemur að starfsmannamálum (ráðningu starfsmanns og skipulag vinnutíma starfsmannsins).

Réttindagæsla fyrir fatlað fólk

- Sammála um að forðast að svipta fatlað fólk sjálfræði eða fjárræði (lögræði).
- Efla núverandi eftirlitskerfi (svæðisráð og trúnaðarmann fatlaðra).
- Félags- og tryggingamálaráðherra fól starfshópi að koma með tillögur að fyrirkomulagi að réttindagæslu.
- Skýrsla starfshóps liggur fyrir (mars 2009). Tillögur:
- Réttindavakt fatlaðra yrði á vegum ráðuneytis og hefði yfirumsjón með réttindagæslu vegna þjónustu.

Réttindagæsla fyrir fatlað fólk frh.

- Réttindagæslumenn yrðu skipaðir svæðisbundið af félags- og tryggingamálaráðherra. Þeir myndu aðstoða fatlaða og hafa eftirlit með þjónustu.
- Persónulegir talsmenn er einstaklingsbundið úrræði sem er ætlað þeim sem vegna fötlunar sinnar eiga í erfiðleikum með að tala máli sínu og gæta hagsmuna sinna.
- Tillögur settar fram til að draga úr nauðung við fatlað fólk. T.d. við umönnun alvarlegra geðfatlaðra.

Yfirfærsla málaflokks fatlaðra yfir til sveitarfélaga

- Breyta þjónustusvæðum – sveitarfélög eða samstarf sveitarfélaga.
- Breyta veitanda þjónustunnar.
- Hvað með eignir Framkvæmdasjóðs fatlaðra?
- Finna lausn varðandi starfsmannamál málaflokksins.
- Ákveða tekjur sveitarfélaga vegna kostnaðs við að taka að sér málaflokkinn.
- Verðmeta þarfir fatlaðs fólks, verðmeta biðlista, væntanlega þróun málaflokksins og lagabreytingar.

Fyrirsjáanlegar lagabreytingar?

- Lög um réttindi fatlaðra (ný lög).
- Réttindagæsla fyrir fatlað fólk (sérlæg).
- Notendastýrð þjónusta (þjónustuúrræði).
- Samningur S. þj. um réttindi fatlaðs fólks.
- Lög um þjónustu við fatlaða (núv. málefni fatlaðra).
- Yfirfærsla á málaflokki fatlaðra – Yfirfærsla er líka jákvætt fyrir fatlað fólk.
- Gerist allt saman við heildarendurskoðun laganna?
- Stórt jákvætt skref í réttindabaráttu fatlaðs fólks.